

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत
केरोसिनचे वितरण PoS (Point of Sale
device) द्वारे करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: रॉकेल-२०१८/प्र.क्र.१४१/ना.पु.२७,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक: ०१ ऑगस्ट, २०१८.

प्रस्तावना:-

राज्यात सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत प्राप्त होणारे अनुदानित दराचे केरोसिन जवळपास ८८ लक्ष शिधापत्रिकाधारकांना वितरीत करण्यात येत आहे. सदर केरोसिन वितरीत करण्याकरीता राज्यात ५९,५३५ किरकोळ केरोसिन परवानाधारकांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. त्यापैकी जवळपास ३६००० दुकानांतून केवळ केरोसिन वितरण करण्यात येते, तर २३००० रास्तभाव दुकानांतून अन्नधान्य व केरोसिन वितरीत करण्यात येत असून सदर दुकानांमध्ये PoS device बसविण्यात आले आहेत. सद्यस्थितीत सदर दुकानांमधून अन्नधान्याचे वितरण PoS मधून करण्यात येत आहे.

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेअंतर्गत प्राप्त होणारे अनुदानित दराचे केरोसिन केवळ बिगरगॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांनाच अनुज्ञेय आहे. सबब गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांना अनुदानित दराच्या केरोसिनमधून वगळण्यासाठी राज्यात गॅस स्टॅम्पिंग मोहिम राबविण्यात येत आहे. तथापि, गॅसजोडणी मंजूर करतांना शिधापत्रिका अनिवार्य नसल्याने व एकूण १२ कागदपत्रांच्या आधारे गॅसजोडणी मंजूर करण्यात येत असल्याने सर्व गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांची माहिती उपलब्ध होत नाही. तसेच शिधापत्रिकाधारकांकडूनही अचूक माहिती प्राप्त होत नसल्याने गॅसजोडणी शिधापत्रिकांवर स्टॅम्पिंग करण्यात अडचणी निर्माण होत आहेत. सबब अनुदानित दराचे केरोसिन केवळ बिगरगॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांनाच प्राप्त व्हावे यास्तव प्रायोगिक तत्वावर मुंबई ठाणे शिधावाटप क्षेत्रात दि.१ जून, २०१८ पासून केरोसिनचे वितरण PoS मधून करण्याबाबतचा निर्णय संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये शासनाने घेतलेला आहे. त्यामुळे माहे जून, २०१८ पासून मुंबई-ठाणे शिधावाटप क्षेत्राच्या केरोसिन नियतनात ३०% बचत झालेली आहे. तसेच अनुदानित दराचे केरोसिन केवळ पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचविणे शक्य झाले आहे. सबब, उक्त वस्तुस्थिती लक्षात घेता राज्यातील इतर जिल्ह्यांमध्येही अनुदानित दराचे केरोसिन केवळ पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचविणे शक्य व्हावे व कोणताही पात्र लाभार्थी अनुदानित दराच्या केरोसिनपासून वंचित राहू नये यास्तव केरोसिनचे वितरण PoS मधून करण्याबाबतचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे. सबब, PoS device बसविण्यात आलेल्या दुकानांमधून व PoS device बसविण्यात न आलेल्या दुकानांमधून केरोसिन वितरण करतांना पुढील सूचनांनुसार कार्यवाही करावी.

परिपत्रक:-

अ) PoS device बसविण्यात आलेल्या दुकानांमधून केरोसिन वितरण :-

दि.१ ऑगस्ट,२०१८ पासून ज्या रास्तभाव दुकानांमधून धान्य व केरोसिन वितरीत करण्यात येते त्या दुकानांमधून केरोसिन वितरण PoS मधून करण्यात यावे. PoS मधून व PoS व्यतिरिक्त केरोसिन वितरण करतांना पुढील सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

- i) अनुदानित केरोसिनचे वितरण केवळ बिगरगॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांना व शासन परिपत्रक दि.१३.१०.२०१६ मधील सूचनांनुसार आधार क्रमांक सादर केलेल्या शिधापत्रिकाधारकांनाच करण्यात येईल, याची काटेकोरपणे दक्षता घ्यावी.
- ii) रास्तभाव दुकानातील ई-पॉस मशीनद्वारे कुटुंबातील कोणत्याही एका सदस्याचेही Aadhar Authentication झाले असल्यास केरोसिन वितरण करण्यात यावे.
- iii) Aadhar Authentication झाले नसल्यास eKYC (e-Know Your Customer) करून केरोसिन वितरण करावे .
- iv) Aadhar Seeding नसलेल्या सदस्यांचे eKYC करून केरोसिन वितरण करावे.
- v) वरील तीनही पर्याय शक्य नसल्यास Route Officer Nominee यांच्या Aadhar Authentication च्या आधारे केरोसिन वितरण करावे.
- vi) शिधापत्रिकेवरील माहिती ईपॉस- मशीनवर उपलब्ध नसल्यास -:
अ) शिधापत्रिका, ब) आधार नोंदणीची प्रत, क) शासकीय ओळखपत्र/बँकेचे फोटो पास इत्यादी विभागाच्या वेबसाईटवरील घोषित कागदपत्रे शिधापत्रिकेवरील प्रत्येक सदस्यांकडून प्राप्त करून घेऊन केरोसिन वितरण करावे.परंतु हा पर्याय एकदाच वापरण्यात यावा .
- Vii) "No Network FPS" घोषित केले असल्यास त्या दुकानांत पर्यायी व्यवस्था होईपर्यंत Manual पद्धतीने केरोसिन वितरण करावे. तथापि, अशा परिस्थितीतही शिधापत्रिकाधारक हा गॅस जोडणीधारक नसल्याबाबतचे घोषणापत्र घेऊनच व शिधापत्रिकाधारक हा बिगर गॅस जोडणीधारक असल्याची खातरजमा करूनच केरोसिनचे वितरण करण्यात यावे.

आ) PoS device बसविण्यात न आलेल्या दुकानांमधून केरोसिन वितरण :-

ज्या रास्तभाव दुकानांमध्ये PoS device बसविण्यात आलेले नाही अथवा ज्या दुकानांतून केवळ केरोसिन वितरण करण्यात येते त्या दुकानांमधून पात्र लाभार्थ्यांना केरोसिनचे वितरण प्रचलीत पद्धतीनेच करण्यात यावे.तथापि,त्यासंदर्भात केरोसिन विक्रीबाबतच्या खलील पद्धती अवलंबण्यात यावी.

अ) शिधापत्रिकाधारकाकडून आधार क्रमांक उपलब्ध करून घ्यावे.

आ) केरोसिन विक्रीबाबतच्या पावतीवर लाभार्थ्यांचे नाव व शिधापत्रिकेचा क्रमांक यांची नोंद करावी.

इ) केरोसिन विक्रीबाबतच्या पावतीवर लाभार्थ्यांची स्वाक्षरी घेण्यात यावी.

२. PoS मधून व PoS व्यतिरिक्त केरोसिन वितरण करतांना दोन्ही परिस्थितीमध्ये लाभार्थ्याकडे शिधापत्रिकाधारकाच्या नावे अथवा कुटुंबातील कोणत्याही सदस्याच्या नावे/शिधापत्रिकेवरील सदस्याच्या नावे गॅस जोडणी नसल्याबाबत घोषणापत्र सोबत जोडलेल्या नमूण्यात घेण्यात यावे. घोषणापत्राशिवाय केरोसिनचे वितरण करण्यात येणार नाही, याची दक्षता घ्यावी.

३. गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांच्या शोधमोहिमेमध्ये आलेल्या वरील अडचणी विचारात घेता सदर घोषणापत्र लिहून देणाऱ्या सदस्यांची/ शिधापत्रिकाधारकांची यादी रास्तभाव दुकान/ग्रामपंचायत/तलाठी सज्जा येथे लावण्यात यावी व सदर यादीबाबत शिधापत्रिकाधारकांच्या केरोसिन व गॅस या दोन्हीचा लाभ घेणाऱ्या शिधापत्रिकाधारकांसंदर्भात तक्रारी असल्यास सदर तक्रारी १८००२२४९५० या हेल्पलाईन क्रमांकावर जिल्हापुरवठा अधिकारी/ अन्नधान्य वितरण अधिकारी / तहसिलदार/ शिधावाटप अधिकारी यांच्याकडे मागविण्यात याव्यात. कोणताही गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारक अनुदानित केरोसिनचा लाभ घेतांना आढळल्यास त्यांच्याविरुद्ध जीवनावश्यक वस्तू अधिनियम, १९५५ तसेच भारतीय दंड संहितेतील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात यावी. तसेच कोणत्याही परिस्थितीत शिधापत्रिकाधारक व शिधापत्रिकेवरील सर्व सदस्य हे बिगर गॅस जोडणीधारक असल्याची खातरजमा करूनच केरोसिनचे वितरण करण्यात यावे.

४. जनहित याचिका क्र. १६/२०१४ मध्ये मा.उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ यांनी शासनास वेळोवेळी दिलेले आदेश विचारात घेता सर्व जिल्हाधिकारी यांनी गॅसधारक शिधापत्रिकांवर स्टॅम्पिंग करण्याबाबतची कार्यवाही प्राथम्याने करावी. ज्या जिल्हाधिकाऱ्यांकडून याबाबत कार्यवाही करण्यात येणार नाही त्यांच्या नावाची माहिती मा. उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ यांना सादर करण्यात येईल.

गॅसजोडणी शिधापत्रिकांवर गॅस स्टॅम्पिंग करण्याकरीता यापूर्वी स्थानिक गॅस एजन्सींकडून देण्यात आलेल्या गॅसजोडणी लाभार्थ्यांची यादी संबंधित रास्तभाव दुकानदारांना/ केरोसिन विक्रेत्यांना उपलब्ध करून देण्याबाबत कळविण्यात आले होते. तथापि, तरीही संपूर्ण गॅसजोडणी शिधापत्रिकांवर गॅस स्टॅम्पिंग करण्यात आलेले दिसून येत नाही. सबब, गॅसजोडणी शिधापत्रिकांवर गॅस स्टॅम्पिंग करताना येणाऱ्या अडचणी विचारात घेता जिल्हाधिकारी यांनी स्थानिक गॅस एजन्सींकडून देण्यात आलेल्या गॅसजोडणी लाभार्थ्यांची यादी संबंधित रास्तभाव दुकानदारांना/ केरोसिन विक्रेत्यांना उपलब्ध करून द्यावी. रास्तभाव दुकानदार/ केरोसिन विक्रेते यांनी शिधापत्रिकाधारकांकडे गॅस जोडणी नाही याबाबतची खात्री करूनच केरोसिनचे वितरण करावे. स्थानिक एजन्सींनी गॅसधारकांची यादी उपलब्ध करून न दिल्यास संबंधितांविरुद्ध जीवनावश्यक वस्तू अधिनियम, १९५५ मधील तरतुदीनुसार कारवाई करावी.

५. आपल्या स्तरावरून अधिनस्त कार्यालयांना/रास्तभाव दुकानदार/किरकोळ केरोसिन विक्रेते यांना आवश्यक त्या सूचना देऊन आपल्या जिल्ह्यातील लाभार्थी व रास्तभाव दुकानदारांसाठी या उपाययोजनांची व्यापक प्रसिध्दी देण्यात यावी.

६. ई-पॉस द्वारे केरोसिन वितरणाचा नियमितपणे रास्तभाव दुकानांच्या तपासण्या करण्यात याव्यात. तसेच याबाबत आढावा घेऊन गॅसजोडणी शिधापत्रिकाधारकांना केरोसिन वितरीत होणार नाही तसेच कोणताही पात्र लाभार्थी केरोसिनपासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.
७. नियंत्रक शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई/ जिल्हाधिकारी यांनी किरकोळ केरोसिन विक्रेत्यांच्या दुकानांच्या तपासण्या करण्याबाबत सविस्तर कार्यक्रम निश्चित करून तपासण्या कराव्या. ज्या अधिकाऱ्यांकडून तपासण्या करण्यात येणार नाही अथवा दिलेल्या उद्दिष्ट पूर्ण करणार नाहीत त्यांच्या विरुद्ध म.ना.से. (वर्तणूक) नियम, १९७९ अंतर्गत कारवाई करावी.
८. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१८०८०११३२३४९४४०६ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उ.द.वाळुंज)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा, मुंबई.
२. मा. विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद, मुंबई.
३. सर्व सन्माननिय विधानसभा सदस्य, महाराष्ट्र विधानसभा.
४. सर्व सन्माननिय विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानपरिषद.
५. नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई.
६. सर्व उप आयुक्त (पुरवठा).
७. सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी.
८. सर्व अन्न धान्य वितरण अधिकारी.
९. सर्व उप नियंत्रक शिधावाटप, मुंबई.
१०. मा.मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव.
११. मा.राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव.
१२. निवडनस्ती.

हमीपत्र

(शासन परिपत्रक क्रमांक:- रॉकेल-२०१८/प्र.क्र.१४१/ना.पु.२७ सोबतचे हमीपत्र)

मी

श्रीमती.....राहणार.....,ता.....,जि.....

असे प्रमाणीत करतो / करते की, मी शिधापत्रिका धारण करीत असून माझ्या नावे अथवा माझ्या कुटुंबातील कोणत्याही सदस्याच्या नावे/शिधापत्रिकेवरील सदस्याच्या नावे गॅस जोडणी नाही.

मी अथवा माझ्या कुटुंबातील कोणत्याही सदस्याच्या नावे/शिधापत्रिकेवरील सदस्याच्या नावे गॅस जोडणी असल्यास मी अनुदानित केरोसिनचा लाभ घेणार नाही. मी दिलेली उपरोक्त माहिती चुकीची आढळून आल्यास व तात्काळ संबंधीत शिधावाटप प्राधिकार्यास कळविण्याची दक्षता न घेतल्यास मी जीवनावश्यक वस्तू अधिनियम, १९५५ तसेच भारतीय दंड संहितेतील तरतुदीनुसार शिक्षेस पात्र राहीन.

सदर हमीपत्र मी माझ्या कुटुंबाच्या वतीने करीत असून ते कोणाच्याही दबावाखाली करीत नाही. सदर माहिती चुकीची आढळून आल्यास माझ्याविरुद्ध कारवाई करण्यात आल्यास मी केंद्रशासन अथवा महाराष्ट्र शासन यांना जबाबदार धरणार नाही.

याबाबत मी अथवा माझ्या कुटुंबातील अन्य सदस्य यांची भविष्यात काहीही हरकत असणार नाही.

सदर निवेदन माझ्यासमोर स्वाक्षरीत केले.

दिनांकित स्वाक्षरी

तहसिलदार (अर्जदाराचे नाव)